

Післявоєнне відновлення України створює унікальне вікно можливостей для побудови нової, більш стійкої економіки, орієнтованої на зелені технології, енергетичну трансформацію, екологічне регулювання та інтеграцію з європейським ринком на принципах сталості. Для ефективного впровадження зеленої трансформації необхідно переглянути економічну політику держави в напрямі стратегічного планування, створення інституційної спроможності, підтримки зеленого бізнесу, розвитку інструментів екологічного оподаткування та формування екологічної свідомості на всіх рівнях. Комплексний підхід до зеленої економіки, інтегрований у політику євроінтеграції, здатен не лише зміцнити екологічну безпеку держави, але й підвищити конкурентоспроможність національної економіки, залучити зовнішнє фінансування та сформувати позитивний міжнародний імідж України як держави, що прагне сталого та безпечного майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Аналітична доповідь «Моніторинг озеленення економіки при реалізації угоди про асоціацію Україна – ЄС» Інститут зеленої економіки. Київ. 2019. 54 с.
2. Добровольська О. Зелена економіка: теорія та практика імплементації в Україні. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2018. Вип. 1 (18). С. 196-205. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2018/18dovivu.pdf>.
3. Чала В.С., Глуценко А.В. Оцінка зеленої трансформації економіки України в умовах європейської інтеграції: методичний підхід та позиціонування серед країн ЄС. *Economic space*. 2024. № 195. <https://doi.org/10.30838/EP.195.223-231>.
4. Inclusive green economy: policies and practice Edited by Derek Eaton & Fulai Sheng Zayed International Foundation for the Environment & Tongji University, 2019. 300 p. URL: <https://zayedprize.org.ae/uploads/files/IGE-policyand-practice.pdf>

УДК 630:658.155.4

*Гавриш В. В.,
здобувач третього (науково-освітнього) рівня вищої освіти
ступеня доктора філософії
(Науковий керівник: к.е.н., доцент Нісфоян С. С.)
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький*

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Сучасна економіка України переживає складні трансформаційні процеси, що зумовлені як внутрішніми, так і зовнішніми факторами впливу. Особливого значення ці зміни набувають у сфері аграрного виробництва, яка є стратегічною галуззю національної економіки, забезпечуючи продовольчу безпеку держави та вагомий внесок у формування валового внутрішнього продукту. Водночас аграрні підприємства діють у надзвичайно нестабільному середовищі, що характеризується високим рівнем ризиків і невизначеності, викликаних

глобалізаційними викликами, кліматичними змінами, інтеграційними процесами та геополітичними загрозами [1]. Це зумовлює необхідність упровадження нових підходів до управління, які забезпечать гнучкість, стійкість та здатність оперативно реагувати на зміни. Одним із таких підходів є концепція адаптивного управління, яка все активніше впроваджується у практику діяльності вітчизняних аграрних підприємств.

Адаптивне управління в контексті аграрного виробництва варто розглядати як систему заходів, спрямованих на своєчасне виявлення змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі, оперативну трансформацію управлінських рішень, а також ефективне використання наявних ресурсів для досягнення стратегічних і тактичних цілей. Такий підхід ґрунтується на принципах гнучкості, варіативності, прогнозування та впровадження інноваційних технологій, що дозволяє аграрним підприємствам підвищувати рівень конкурентоспроможності й забезпечувати сталий розвиток навіть в умовах турбулентності економіки [3].

Першим кроком у процесі побудови системи адаптивного управління є глибока діагностика актуальних проблем аграрного сектора, яка дозволяє виявити основні обмеження та загрози для ефективної господарської діяльності [2]. Серед найбільш значущих чинників, що стримують розвиток аграрних підприємств, слід зазначити макроекономічну нестабільність, що проявляється у значних валютних коливаннях, високих темпах інфляції, нестійкості фінансово-кредитної системи та відсутності чітких прогнозів щодо податкової політики держави. Це створює складнощі для планування довгострокових інвестиційних програм та оновлення виробничих потужностей.

Ще одним викликом є обмежений доступ підприємств до фінансових ресурсів, особливо до довгострокового кредитування, яке є необхідним для модернізації виробництва та впровадження інновацій. Багато аграрних виробників змушені працювати з використанням застарілого обладнання та технологій, що знижує рівень їхньої продуктивності й конкурентоспроможності на світових ринках.

Особливої уваги заслуговує питання логістики, адже порушення ланцюгів постачання, підвищення вартості транспортування та знищення інфраструктурних об'єктів унаслідок воєнних дій суттєво ускладнюють процеси збуту продукції. Водночас кліматичні зміни створюють додаткові ризики для аграрного виробництва: спостерігається зростання частоти екстремальних природних явищ, таких як посухи, повені та заморозки, що безпосередньо впливають на врожайність та якість сільськогосподарської продукції [2].

Не менш вагомим є чинник дефіциту трудових ресурсів, зумовлений відтоком населення із сільської місцевості, що ускладнює забезпечення аграрного виробництва висококваліфікованими кадрами. До цього додається низький рівень державної підтримки та недосконалість регуляторного середовища, що призводить до підвищення адміністративних бар'єрів для підприємницької діяльності.

У таких умовах концепція адаптивного управління виступає ключовим інструментом для забезпечення стійкого функціонування аграрних підприємств. Вона базується на принципах гнучкої організаційної структури, здатності

оперативно приймати управлінські рішення на основі постійного моніторингу стану зовнішнього та внутрішнього середовища, а також прогнозування можливих сценаріїв розвитку подій. Застосування адаптивного управління дає змогу оптимізувати виробничі процеси, підвищувати рівень економічної безпеки підприємств, а також формувати довгострокові стратегії розвитку, орієнтовані на підвищення конкурентоспроможності на світових ринках [1].

Особливе місце у цьому процесі належить впровадженню інноваційних технологій та цифрових рішень, які забезпечують підвищення ефективності управлінських рішень та сприяють автоматизації бізнес-процесів. Водночас адаптивне управління передбачає розвиток людського капіталу шляхом підготовки та підвищення кваліфікації кадрів, формування управлінських компетенцій для роботи в умовах невизначеності та високих ризиків.

У практичній площині адаптивне управління дозволяє аграрним підприємствам швидко реагувати на зміни ринкової кон'юнктури, варіювати виробничі обсяги залежно від попиту, диверсифікувати діяльність та впроваджувати альтернативні джерела доходу.

Висновки. Адаптивне управління аграрними підприємствами України є важливим чинником підвищення ефективності їхньої діяльності в умовах загострення економічних проблем та високої невизначеності зовнішнього середовища. Діагностика актуальних проблем аграрного сектора виступає відправною точкою для формування управлінських стратегій, що дозволяють підприємствам не лише долати кризові явища, але й забезпечувати сталий розвиток та інтеграцію до глобальних ринків. Розвиток концепції адаптивного управління потребує подальших досліджень, орієнтованих на пошук механізмів підвищення гнучкості управлінських систем, удосконалення методів прогнозування та посилення ролі інновацій у забезпеченні економічної стійкості аграрних підприємств.

Список використаних джерел:

1. Полторак А. С., Сухорукова А. Л., Онопрійчук Д. О., Пшеничний І. С. Гнучке управління аграрними підприємствами в системі забезпечення фінансової безпеки України (in English). *Modern Economics*. 2024. № 47(2024). С. 84-91. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V47\(2024\)-12](https://doi.org/10.31521/modecon.V47(2024)-12).
2. Пугачевська, К., Лисенко, Е. Адаптивне управління підприємством в умовах невизначеності. *Молодий вчений*, 9 (97), 2021. С.158-161. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-9-97-32>.
3. Циганова О. С. Адаптивне управління підприємством: біономічний аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Ужгород : Гельветика, 2017. Вип. 15№Ч.2. С. 152–157.